

KNUT DRAKE

(Museu Provincial de Turku)

Christian Jurgensen Thomsen and Artur Hazelius initiated the development of museums in Northern Europe. The Scandinavians have always been leaders in museum research. The SAMDOK was created to document cultural data jointly between different museums, thereby avoiding duplication of collections. Besides SAMDOK there are the associations of museums, in which staff from one museum can work in another, thereby interchanging information. In Scandinavia there are 900 museums run by professionals, and thousands run by amateurs. There is a statutory system for regional museums, with one main museum in each region, on which may depend a network of smaller museums. The Provincial Museum of Turku in Finland is the biggest and oldest of the regional ones, and on it depend all the museums in the town.

A different model is the ecomuseum at Toten in Norway.

El principi de la creació de museus es data de molt diverses maneres. Una alternativa és l'any 1471 quan les col·leccions d'antiguitats dels Papes, en el turó del Capitoli de Roma, foren obertes al públic. Una altra alternativa és l'any 1753 quan el Museu Britànic fou fundat com una institució pública, secular i nacional. La Revolució Francesa té també una influència important en la història dels museus. A causa de la revolució el poble francès va agafar fes col·leccions reals, va introduir la protecció dels monuments nacionals i es prepararen exposicions. Podem dir molt bé que la idea dels museus regionals és filla de la Revolució.

Fou Napoleó I qui va ordenar que a més del museu de París hi havia d'haver un museu provincial a cada capital de província.

Molts dels principals museus d'Europa central i meridional poden celebrar el seu bicentenari juntament amb la Revolució Francesa.

Als Països Escandinaus els museus són una mica més joves, ja que molts d'ells han celebrat recentment el seu centenari. Tot i la seva relativa joventut, els museus escandinaus han assolit una categoria que està reconeguda en tot el món.

Hem d'agrar el desenvolupament dels museus septentrionals a un danès que es deia Christian Jurgensen Thomsen (1788-1865) i a un suec que portava per nom Artur Hazelius (1833-1901).

Thomsen és conegut com a fomentador del sistema de tres períodes prehistòrics: Edat de pedra – Edat de bronze – Edat del Ferro. Però sobretot va ser un museòleg fenomenal. Durant la seva època els museus danesos van ser renovats totalment i els seus coneixements tècnics també es van fer servir en d'altres països. Per la seva educació Thomsen era un comerciant però en relació amb el seu treball amb els museus era un veritable home de ciència.

Artur Hazelius fou lingüista però de sobte va veure la necessitat de salvar els records de la cultura popular. Amb aquesta finalitat va fundar el Museu Nòrdic d'Estocolm, el 1873. Allà hi va incorporar tots els interiors rurals de Suècia, va col·locar-hi nines guarnides amb vestits nacionals. Hazelius va fer-se famós quan va exhibir aquests interiors a la Fira municipal de París el 1878, on va utilitzar camperols vestits amb la roba típica nacional com a guardes de l'exposició. Des

d'aleshores aquesta nova manera d'animar les exposicions en museus s'ha estès per tot el món.

Una altra innovació d'Artur Hazelius va ser el museu a l'aire lliure.

Anteriorment, alguns edificis havien estat separats de la seva funció originària i convertits en museus, però la idea d'Hazelius va ser traslladar les cases amb els seus corrals i animals i l'entorn de diferents parts de Suècia a la zona d'Skansen a Estocolm. Formaven una Suècia completa en miniatura en el centre de la capital. Skansen va obrir el 1891, els museus a l'aire lliure i per tant celebraren el seu centenari el 1991.

Els exemples de Thomsen i Hazelius animaren, i encara ho estan fent, als museus escandinaus. Durant tot el segle XX els museus d'aquesta zona han estat capdavanters del desenvolupament i encara estan creant noves idees de progrés. Una d'aquestes noves idees dels anys 1970 és l'organització SAMDOK que s'ha desenvolupat a Suècia.

El nom SAMDOK ve de documentar el present. A començaments dels anys 70 a Suècia se n'adonen que la cultura actual és un fenomen general sense cap característica local especial. En aquest aspecte sembla que no té sentit que cada museu local col·leccioni i estudiï els mateixos objectes i fenòmens. El propòsit de l'organització SAMDOK és la de crear un sistema per compartir la responsabilitat de documentar fenòmens culturals separats entre museus nacionals i regionals diferents.

Una altra idea sueca és el moviment de museus associats. Alguns museus suecs han acollit certs museus del tercer món com als seus museus associats. Els museus associats poden proporcionar-se ajuda financera directa entre sí però la idea és crear contactes directes a nivell personal entre les persones de diferents museus.

El personal de museus pot viatjar d'un museu a un altre i d'aquesta manera compartir informació.

Gràcies al llegat Thomsen i Hazelius la institució de museus escandinaus és forta. A Di-

namarca hi ha més de 200 museus, a Suècia uns 250 més unes 1200 col·leccions o edificis de museus locals. A Noruega hi ha uns 350 museus i a Finlàndia aproximadament 100 museus dirigits professionalment. A l'igual que a Suècia, a Finlàndia també hi ha 600 petits museus locals a mans de treballadors voluntaris. A tota Escandinàvia hi ha com a mínim 900 museus dirigits professionalment a més d'altres milers dirigits per afeccionats.

Una gran part d'aquests museus dirigits professionalment són museus regionals. Això significa que la seva responsabilitat per documentar està limitada a una determinada àrea que és més petita que el país en qüestió. Quan un museu funciona en una sola ciutat o poble s'anomena museu local. Però sovint és difícil marcar una línia entre un museu regional i un de local ja que les divisions administratives varien en diferents països. Una població o una ciutat pot ser un estat com ho és Viena, per exemple.

Els museus regionals són en la seva majoria museus generals d'història cultural, però poden tenir departaments de ciències naturals i arts. A més existeixen museus regionals especialitzats de ciències naturals o arts. En alguns casos rars, un museu regional pot estar especialitzat en alguna àrea específica d'història cultural, com l'arqueologia, cultura popular o navegació.

A diferència de molts altres països, el sistema de museus regionals escandinaus és estatutari. A cada un dels quatre països és una qüestió d'un o més museus locals, que treballen en una regió i obtenen suport governamental, per actuar com a museu de tota la regió. A Dinamarca aquest recolzament es facilita a tots els museus professionals de cada regió i els museus comparteixen la suma entre ells. A Dinamarca uns 50 museus aconsegueixen aquesta classe de recolzament. A Noruega hi ha uns 80 districtes i a cada un hi ha un museu que té recolzament governamental. Suècia ha estat dividida en 24 regions i a cada una hi ha un museu regional que rep mitjans per operar com el museu principal de la regió. Finlàndia fou durant un llarg pe-

ríode part de Suècia, per aquest motiu l'administració regional recorda moltíssim a la de Suècia. A Finlàndia hi ha 21 regions i cada una té el seu museu regional. Per la qüestió de museus d'art hi ha una xarxa apart de museus regionals i per això el país ha estat dividit en 15 districtes.

És característic als països escandinaus que els museus es facin càrrec de les col·leccions, la investigació arqueològica i la protecció d'edificis i monuments. En molts d'altres països hi ha dues o tres autoritats que tenen cura d'aquestes feines. Degut a la concentració de responsabilitat els museus regionals septentrionals d'història cultural són institucions completament importants i el seu poder en la seva pròpia regió és relativament fort i la seva feina curosament seguida i examinada amb anterioritat pels mitjans de comunicació.

Els museus regionals en els països escandinaus varien de mida. La mida del museu depèn de l'extensió de la regió i de la població, però els aspectes històrics afecten també a la mida del museu. Els museus regionals més grans poden tenir més de 100 treballadors, i en canvi els més petits només tenen 3 o 4 de funcionaris.

De la mateixa manera els pressupostos anuals oscil·len entre 50.000 i 5 milions de dòlars.

Jo mateix represento al Museu Provincial de Turku, un museu gran amb uns 100 treballadors aproximadament durant tot l'any més 200 treballadors eventuals a la temporada turística. El museu funciona en el districte de Varsinais-Suomi a la part sud-oest de Finlàndia. La població del districte és d'uns 400.000 habitants i té 59 municipalitats. La vida econòmica és polivalent, tant la indústria com l'agricultura són importants. La navegació i la pesca també ocupen a molts dels seus habitants. Històricament cultural la regió és la província més antiga i rica de Finlàndia i ha donat aquest nom a tot el país. La ciutat de Turku és la més antiga de Finlàndia; fou fundada sobre l'any 1300 i durant molt de temps va servir com a capital. Durant molt de temps l'única cadira bis-

bal de Finlàndia va estar allà. La ciutat encara és la seu d'operacions del bisbe de l'església luterana finlandesa.

Per aquestes raons històriques l'establiment del museu finlandès té les seves arrels a Turku i el Museu Provincial d'aquesta població és el més antic i el més gran museu regional del País. El museu va ser fundat com a museu històric de la ciutat el 1881, però la protecció dels records històrics de l'àrea rural circumdant va estar en programa des del principi. El Museu Històric va començar a funcionar en el castell fundat als voltants de 1280. Gradualment es van fundar nous museus; biològics, d'oficis, farmàcia i així successivament. El 1980 tots els museus propietat de la ciutat es combinaren en una nova organització el Museu Provincial de Turku. El mateix any el museu va començar a rebre subsidi governamental per a les activitats dels museus regionals. Anteriorment l'assignació de fons d'aquestes activitats era més aviat ocasional.

Avui en dia les activitats del museu regional són estatutàries i el Govern atorga al Museu Provincial una determinada quantitat de diners cada any. El 1990 aquesta quantitat serà aproximadament de 200.000 dòlars. A Turku amb aquesta quantitat podem contractar un grup de treball de cinc persones per dirigir les activitats de l'àrea rural. En el grup de treball regional hi ha un museòleg, un arqueòleg, dos investigadors arquitecturals i un secretari. A part d'això tots els experts del museu ajuden quan es necessita.

En el districte de Turku hi ha 80 museus, incloent-hi els que pertanyen al Museu Provincial de Turku, dos grans museus d'art, tres museus universitaris i tres museus locals dirigits professionalment en el districte rural. La resta d'aquests 80, sobre 60, són museus locals petits fundats i dirigits per afeccionats locals i operant generalment en diversos edificis petits i antics amb més o menys importància històrica.

L'obligació principal del museòleg regional és la de proporcionar consell professional en l'administració d'aquests petits museus. Això es realitza primordialment mitjançant

visites personals. El personal implicat en els museus de la regió està interessat en conèixer com tenir cura dels museus, dels seus edificis, com registrar, conservar, presentar i emmagatzemar les col·leccions. Els petits museus, normalment, no tenen recursos pel treball de conservació efectiu, per això els objectes a conservar es porten, generalment, al Museu Provincial de Turku o els conservadors van al museu local a realitzar el treball. Només els treballs més urgents poden efectuar-se amb el subsidi governamental, és per això que els museus locals petits hagin de reunir fons per treballs més importants que siguin necessaris. La municipalitat que generalment també posseeix el museu, sovint, ajuda en casos com aquest.

Encara que ja existeixen molts museus a Finlàndia, hi ha un desig constant de fundar-ne més. Quasi a cada poble hi ha algú entusiasmada a fundar un museu de la seva propietat. Aquesta és la classe de desenvolupament que els museus regionals tracten de desaccelerar. Fem ressaltar constantment que un museu és una institució social que col·lecciona, guarda i presenta proves del progrés natural i humà en una perspectiva eterna. Fixant l'objectiu tan alt com és possible i fent ressaltar la importància de les realitats econòmiques aconseguim desaccelerar el més fervorós entusiasme per fundar més museus.

Independentment de l'ajuda personal un museòleg regional prepara moltes d'altres activitats per al personal implicat en museus locals. Dos cops a l'any es celebra un dia del museu regional, aleshores es tracten els problemes comuns i es visita un museu o una exposició. Un cop a l'any s'escull un consell provincial de museus per aportar iniciatives per al desenvolupament dels museus de la regió. A més es prepara un parell de cursets i es publica un butlletí d'informació, etc.

Un arqueòleg regional té una clara línia d'obligacions establertes per la llei. La rutina normal és visitar a persones que han, o se suposa que han trobat una relíquia o una antiguitat. En el cas que l'objecte realment resulti ser una peça d'antiguitat l'arqueòleg

informa el Consell Nacional d'Antiguitats, el qual decideix la forma de procedir. A més l'arqueòleg organitza l'inventari d'antiguitats en relació amb el traçat d'un plànol i segueix la situació i té cura de les zones que són històricament importants.

Els dos investigadors arquitecturals tenen les seves línies de treball independents. Un prepara informes d'edificis a renovar. A Finlàndia el govern facilita préstecs a baix interès per la renovació d'edificis antics amb la condició que el Museu Provincial estigui d'acord amb els plans. Tot això exigeix a l'investigador viatjar constantment i documentar les renovacions planejades i estudiar plànols d'emplaçaments urbans.

L'altre investigador arquitectural es limita a un inventari d'edificis a gran escala a la regió. El Museu Provincial de Turku està intentant registrar tots els edificis construïts abans de 1940 en la seva zona. N'existeixen, com a mínim, 100.000, els quals fan la seva feina tot i que a vegades sembli impossible. Aquest projecte de qualsevol forma és necessari amb la finalitat de reunir el material necessari per a la protecció d'edificis i el traçat de plànols. Fins el moment hem completat aquest treball solament en una municipalitat relativament petita. El projecte es va expansionant i sembla ser que es completarà en uns 20 o 30 anys.

El Museu Provincial de Turku és un exemple model d'un bonic i gran museu del Nord. Segueix les línies de treball tradicionals. És sòlid, segur i al mateix temps lent en els seus moviments. No pot funcionar tan progressivament com ho fa un museu més petit. Com a exemple, d'un museu més modern he escollit l'Ecomuseu de Toten, Noruega.

Toten és una regió petita al Sud de Noruega, aproximadament a 150 km. al Nord d'Oslo. La població és de 20.000 habitants, més o menys. El Museu ocupa 18 persones de les quals solament tres tenen base acadèmica. El Museu no té edifici per museu, en realitat, funciona en diversos edificis monumentals en la regió. Com a centre de totes les activitats hi ha el centre de documentació que de moment està traslladant-se a una antiga lle-

teria. En utilitzar aquesta lleteria al mateix temps es preservarà. L'edifici no actua només com a museu, hi ha també una petita escola, estudis per a artistes i una indústria a petita escala. La resta de les activitats estan esparses per la regió.

Una mansió històrica és un museu a l'aire lliure obert únicament a l'estiu. En relació amb un altre edifici històric existeix la conferència regional i centre de cursets, una part de les sales són per a exposició. L'edifici d'oficines d'una vella fàbrica de llumins forma així mateix part del museu, on s'hi prepara el centre de la història local. Aquest centre serà utilitzat en la seva major part per escoles i estudiants.

El Museu Toten no és únicament una col·lecció d'objectes i edificis, sinó que és considerat com una part important de l'entorn social, enfortint la identitat local. Aquesta

feina és tan gran que de cap manera pot afrontar-se amb un limitat nombre de treballadors de museus —exigeix ajuda de la gent. Aquesta ajuda és facilitada per la Toten Historielag, una societat que recolza del museu, amb els seus 1100 membres. Un 300 dels quals són actius i concretament prenen part en el treball cultural i d'investigació, sense cobrar res en absolut.

El funcionament del Museu Provincial de Turku parteix de les tradicions i la burocràcia, però el resultat depèn de l'entusiasme de la gent. El Museu de Toten i les seves activitats són el resultat de l'entusiasme i de no donar-se per vençut. Ambdós tipus de museus són segurament necessaris en el treball del museu regional també en un futur, museus que lentament però amb seguretat mantenen les tradicions i museus que impacientment busquen nous camins.